

JOSEP GUIA

«El PSAN era el partit de Joan Fuster»

El PSAN ha estat des de fa mil dècades Josep Guia? Ell diu que no, però, acorralat per requeriments insistents, accepta el seu paper, de pedra angular, i reconeix que, en el fons, sí, i que qui se'n retira una mica és ell. Les sigles aguanten per a qui les vulga fer servir. Algú s'anima?

*Entrevista de Vicent Sanchis
Fotografies de Miguel Lorenzo*

Josep Guia espera a ser entrevistat un dissabte de matí al Centre Octubre de València. Voltat de gent. Grans complicitats. La Setmana del Llibre en Català ha congregat els de sempre i molta gent jove. Ai, aquesta gent jove! Enraona, somriu, riu obertament i no es cansa de saludar. Evidència una força enorme que aplica amb contundència quan estén la mà i n'ençaixa una altra.

Fa pocs dies que ha anunciat la dissolució de les "activitats públiques" del seu partit: el PSAN. N'ha estat l'ànima durant dècades. Sense PSAN, però, l'ànima encara es mou i es remou amb la mateixa passió.

—El PSAN ha decidit, després de 47 anys, suspendre les activitats públiques. I per què només les públiques? Per què mantenir viu un partit que a partir d'ara només tindrà activitats privades?

—En primer lloc, es manté viu perquè, si escau, i si cal, i si hi ha gent que ho vulga, continuaran tenint el PSAN a disposició per tornar-lo a activar. I després, el PSAN és un partit legal i independentista, dins l'Estat espanyol i amb un àmbit de Països Catalans, i això no ho donem de baixa. Simplement. És una referència legal dins l'Estat espanyol de l'independentisme als Països Catalans. I volem que ho continue sent.

—Quants militants tenia ara el seu partit?

—Molt pocs. No hem dit mai xifres. Ni quan érem més ni quan hem estat pocs. Joan Josep Pérez Benlloch, quan escrivia aquelles necrològiques seues a la cartellera *Turia*, ens en va dedicar una i va dir: "Aquests xicots que, sent un batalló, semblen un exèrcit". O una cosa així. És veritat. Sempre ens hem multiplicat. Sempre hem tingut més ressò que efectius. Darrerament els efectius havien minvat molt. Una de les causes de plegar de l'activitat pública ha estat aquesta. Les raons? Hauríem de fer arrere vint anys. Encara que l'independentisme ha crescut molt, les marques de partits clàssics han anat perdent pistonada. Especialment des de... no diré la caiguda del mur de Berlín, però sí més o menys. Des de finals del segle passat, els partits clàssics, i sobretot si porten al logo una falç i un martell, deixen de ser moda.

—Però encara n'hi ha, com la CUP, que es defineixen com a comunistes. Tot i que vostè té raó. Ho fan alguns corrents interns però no el partit en si...

—Exacte. Com a partit, no. I a més, la CUP no es diu "partit". Es diu CUP. O Compromís. I aquells d'allà, Ciudadanos. I encara aquells altres, Podemos. Mirem el contingut polític d'aquesta mena de noms... No en tenen. Perquè els partits de format clàssic ja no enganxen.

—Però vostès havien impulsat una pila de plataformes que els estalviaven el nom: Moviment de Defensa de la Terra, Catalunya Lliure, Maulets... Han donat tota la cobertura a plataformes que ni tenien el nom de partits clàssics ni eren clàssics per elles mateixes.

—Sí. Mentre érem dins aquelles plataformes, el partit estava públicament desaparegut, perquè fins i tot els aplecs els convocàvem o bé en nom de Catalunya Lliure o, anteriorment, del Moviment de Defensa de la Terra. El PSAN existia però les sigles que apareixien eren aquelles altres. Quan tot allò es va acabar, vam decidir no estirar més el braç que la màniga, fer tot allò que poguérem fer en nom del PSAN i sempre fer-ho tot d'àmbit nacional. Van ser els tres criteris que vam establir al final dels noranta i que hem mantingut fins ara.

—Si jo li diguera a vostè que el PSAN en aquests vint anys ha estat Josep Guia, vostè que em diria?

—Josep Guia mai no ha estat secretari general del PSAN. Perquè el PSAN ha estat un partit que mai n'ha tingut. Sempre ha tingut un comitè executiu, de vuit persones, que es reunia una vegada al mes. A València, a Barcelona, a Vinaròs, a Reus... Aquest comitè executiu es renovava cada dos anys. Allà tots érem iguals. Alguns podíem tenir més força o més autoritat. O més antiguitat o més experiència. Però formalment érem tots iguals. Hi havia també un comitè central i, finalment, una assemblea, que decidia els membres del comitè executiu...

—D'acord, d'acord. Un comitè executiu, un comitè central, una assemblea... Però si jo dic que el PSAN ha estat els darrers vint anys Josep Guia, l'encerte o m'equivoque...

—Que pesat que ets... Sí! El PSAN l'impulsava Josep Guia i Maria Conca, molt. N'hem estat els principals impulsors, sí. Però Josep Guia, Maria Conca i altra gent de la nostra generació necessitàvem saba nova. I això deia abans. La saba nova, la militància nova, costava molt, en un partit de format clàssic.

→ —**Quan va entrar vostè a militar al PSAN?**

—En el 74. En aquell any a València, al País Valencià, hi havia un emmirallament pel PSAN. Al final de la dècada dels seixanta naix aquesta casa, la llibreria Tres i Quatre, l'escola Tramuntana, és el temps de la nova cançó, de la Universitat Catalana d'Estiu... I això s'ha d'afegir l'obra de Joan Fuster. El PSAN era el partit de Fuster. El partit que intentava aplicar les tesis de Fuster, en el sentit de nació completa.

—**Ell pagava la quota?**

—No, la quota, no. Feia algunes donacions, en la mesura de les seues possibilitats. Anàvem a consultar-li moltíssimes coses. La primera declaració que fa el PSAN al País Valencià, i que es deia *La lluita i l'alliberament nacional i de classe al País Valencià*, és un fulletó històric, bé, molt bonic... mecanografiat, però imprès. Vam portar-lo a Fuster perquè se'l mirara i ens donara la benedicció. Com fèiem sovint.

—**Com va començar tot?**

—A començament dels anys 70 alguna gent havíem estat a Nova Germania, que era el *tinglado* "nacional" del FRAP. El FRAP en tenia un muntó. Un per a cada necessitat, per a les dones, per als nacionalistes, per als camperols... Nosaltres vam entrar allà ingènuament manipulats pel Partit Comunista d'Espanya Marxista Leninista. Maria Conca, jo, Paco Candela, Gabriel Sendra, gent valencianista i catalanista, hi militàvem. Com que allò no va funcionar, ens vam quedar orfes i a l'espera de nou destí. L'any 73 Maria se'n va a Prada, a la Universitat Catalana d'Estiu, sense mi, perquè jo havia d'acabar la tesi. Se n'hi va anar amb Carme Alborch, perquè mirem com són les coses. Allà, a les acaballes del franquisme, eren on es presentaven els partits polítics que operaven en la clandestinitat. I allà va entrar en contacte amb el PSAN. Aquell curs, alguna gent del partit —Carles Jordi Guardiola, Joan Armet, Josep Maria López Llaví, Jordi Altarriba...— van venir a València a fer allò que en deien jornades de captació. Malgrat les jornades,

llarguíssimes i inaguantables, ens hi vam apuntar. Vam constituir la primera cèl·lula del PSAN al Vedat de Torrent en les falles del 74. Érem Maria i jo, Josep Lluís Blasco, Adela Costa, Paco Candela, Enric Alcoriza, Hortènsia Moriones, Vicent Soler —que s'ho va deixar de seguida—. Vuit o deu persones.

—**Aquella va ser la primera cèl·lula...**

—La segona va ser la de Gandia, la tercera la de Sueca, després vam baixar cap al sud i, finalment, vam pujar a Castelló. L'any 78, ja legals, vam fer-ne el primer Congrés. Allà ixen en la foto Gonçal Castelló, Eliseu Climent, Vicent Andrés Estellés, Joan Fuster, Ricard Pérez Casado, tots a primera fila. Es va fer a València, a la Societat Coral El Micalet. I després a Barcelona, a les Cotxeres de Sants. Recorde que Estellés va preguntar a Eliseu: "I ara què fem?" I Eliseu li va contestar: "Què vols que fem: alçar el puny!"

—**I abans i després, les escissions. Per què tanta escissió? Per què tant d'esforç per donar la raó a aquells que proclamaven que l'independentisme català s'ha especialitzat en l'enfrontament i la fragmentació?**

—La primera escissió no la vam viure nosaltres. Va ser el 73 i els escindits van

crear el PSAN Provisional. Els valencians que vam entrar al PSAN no sabíem que estaven escindint-se. Vam entrar en contacte amb els *oficials*, que en cap moment no ens van informar que estaven dividint-se. La segona es va derivar de la definició del partit com a comunista. Alguns vam veure que patíem mancances ideològiques i vam proposar definir-nos com a comunistes. Això ho vam proposar als valencians i la gent del Maresme i de Manresa, entre els quals hi havia Josep Huguet...

—**El Lenin de Manresa...**

—Efectivament. Era un dels adalils de la definició comunista. Ho vam fer bé. Vam fer un debat i va guanyar la nostra opció. Lluís Armet i la seua gent van perdre la direcció, però no els vam expulsar. Al cap d'uns mesos se'n van anar. I llavors van fer el Moviment d'Unificació Marxista. Això va ser al començament del 77 i n'hi ha encara una darrera, que és la que a Catalunya genera Nacionalistes d'Esquerra i ací, l'Agrupament d'Esquerres del País Valencià, el qual després formarà la Unitat del Poble Valencià. Aquestes són les principals escissions, però no, calla, encara n'hi ha una altra! Aquella ja dins l'MDT. L'any 87. I és molt important.

«Si hi ha gent que ho vol, ací té les sigles, per tornar-les a utilitzar»

—Normals?

—Del carrer. Que no siguen com ells, que no es vestesquen com ells, que no tinguen el mateix tarannà. No s'hi troben bé. Bé, on anàvem, es van escindir en aquell moment i ja no van agafar cap nom nou. Es deien la contra. Com que ells sempre anaven a la contra... El PSAN proposava el Front Patriòtic i ells, a la contra. A la contra perquè deien que allò era una dretanada. El nostre Front Patriòtic partia de la idea que l'aglutinador de masses, perquè als 80 ja hi havia masses independentistes, era el patriotisme, la lluita per la independència. Però la lluita per la independència encapçalada per nosaltres. Nosaltres érem més patriotes que ningú. I si podíem arrossegar les bases de Convergència cap al nostre sector, doncs tindríem doncs això, això de Mao. Perquè tots els qui seguien Mao no eren comunistes. Eren patriotes. Aquesta era la idea. Ara s'ha fet això però no ho dirigeix l'esquerra. L'esquerra no hi va voler entrar llavors. El PSAN va perdre aquella batalla. Ara és la CUP i llavors eren els escindits. No hi havia manera de fer-los entrar-hi.

—És que no hi ha Front Patriòtic que valga si no el dirigeix això que vostè diu "la dreta"...

—Un moment. Un moment! Això no sé si hauria passat. A la Xina va anar exactament al revés.

—Nosaltres no som xinesos...

—D'acord, però als anys 80 ho vàiem com possible. Nosaltres ens ho creïem. No és allò de fer-se independentista per agitar les masses. T'ho has de creure. Si no t'ho creus, no funciona. Jo veia que hi havia gent de les bases de Convergència que m'idolatraven i que votaven Convergència. Per què havien de votar Convergència? M'havien de votar a mi encara que jo per a ells ideològicament fóra...

—El dimoni?

—Exactament! No em miraven com a dimoni. I ens pensàvem que allò podia funcionar. No sé si podia haver funcionat, però estava clar que no podia fer-ho si l'esquerra no hi entrava, i molts

elements de l'esquerra no ho van fer. Els uns perquè genèticament són espanyols.

—I els altres perquè genèticament són d'esquerres.

—No, home, no. Són els que genèticament van a la contra. Son genèticament dissidents. O contraris. O tocanassos. O sectaris. A la mínima ja no et consideren dels seus.

—Però al final, d'alguna manera, vostès han guanyat. Tot això s'ha complert.

—Exactament! Però sota la direcció de Mas i de Convergència. Perquè Esquerra, en el fons, mai ha volgut dirigir el procés.

—Entrem en un altre camp, si li sembla, per variar necessàriament. Els han acusat, a vostè i al PSAN, de generar deu anticatalanistes per cada "catalanista" que convencien.

—Sap qui va ser el primer que va dir això?

—No.

—Ernest Lluch. Era un dels seus *leitmotifs*. Però això és una esmena a la totalitat a Joan Fuster. És com dir que *Nos-altres, els valencians* va ser més perjudicial que beneficiós. I això és una fal·làcia. Gràcies a *Nosaltres, els valencians*, aquest país comença a ser un altre país. Si no hi haguera el PSAN estirant de la corda, ara no tindríem Compromís governant a València. I això també és aplicable a l'independentisme a Catalunya.

—Jo ja sé què eren els valencians per a Joan Fuster. Però què són els valencians per a Josep Guàrdia? Un poble? Una nació? Un territori dels Països Catalans o de Catalunya?

—Hi ha una singularitat valenciana, és cert. Però on comença? A Tortosa? On hi ha bandes de música, arròs i camps de tarongers?

—Els se senten catalans...

—La frontera és molt difusa. A part que això de "valencians", a Castelló no funciona del tot.

—Encara funciona menys considerar-los "catalans".

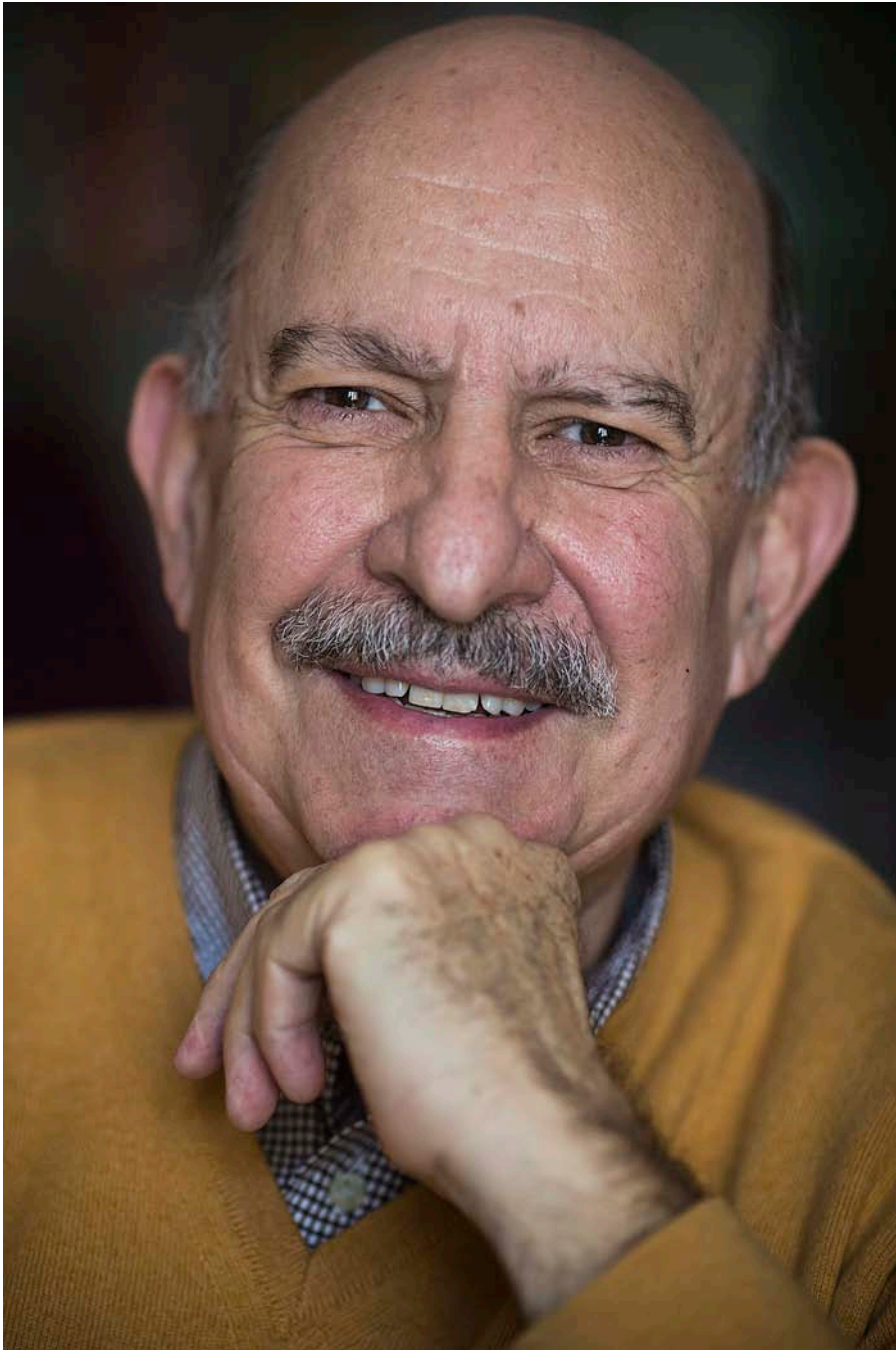
L'any 85 hi havíem confluït amb Independentistes dels Països Catalans, la nostra primera escissió, els provisionals, que van entrar, van eixir-ne i van tornar-hi.

—Per l'amor de Déu!

—Sí, fill. Van tornar i al cap d'un any se'n van escindir de nou, per segona vegada. L'escissió del 87 del Moviment de Defensa de la Terra és important. Nosaltres havíem proposat dins l'MDT el Front Patriòtic, que és exactament el que hi ha ara en el moviment independentista. Perquè la independència es guanya mitjançant un front patriòtic. La independència és l'únic denominador comú que hi ha d'un extrem a l'altre. Això ja ho vam preconitzar nosaltres el 84. Una mica influïts per la idea de Mao. Allò de primer expulsem els japonesos i després ja veurem qui mana.

—Això, li ho ha explicat, a la CUP? Igual els convenç l'exemple de Mao...

—No ho volen entendre. Ni abans ni ara. La diferència bàsica és molt forta. Jo sóc comunista, però estic molt a gust amb gent que no n'és, sempre que siga tan patriota com jo. Ells això no ho poden entendre. No ho acceptaran mai. Es troben malament amb persones nor... Mmmm...

→ —No, a Castelló, no. I si vostè diu “valencians” a Alacant, tampoc funciona gaire.

—Pèrdua de consciència fomentada arran de la divisió provincial...

—El regne de València ha estat una unitat històrica i política, sí, però dins la Corona d'Aragó. Dins la nació catalana. Què hem de ser en el futur? D'entrada, el Principat ha de ser independent. No entrem tots dins el mateix *pack*. Però s'ha de deixar oberta la reunificació política.

La Constitució catalana l'haurà de deixar oberta. I després ja veurem com concretarem la integració. Per territoris complets? Per comarques? Hem de considerar que la Franja, per exemple, no és cap unitat política. Allà ho hauran de fer per comarques o per municipis. Deixem obert el procés d'integració al País Valencià i a les Illes. S'haurà de fer com es puga fer.

—Anem acabant, senyor Guia. Vostè encara se sent comunista?

—Sí.

—Ai caram! Per què?

—Perquè estic en contra de l'explo-tació de l'home per l'home, del fet que alguns controlen els mitjans de producció i visquen a costa del treball dels altres. Simplement per això.

—Quan el comunisme ha pres cos polític ha acabat fent una estesa i distribuït més aviat la misèria...

—Per això el PSAN, que es definia com a comunista, mai no ha estat partidari de la tradició ortodoxa. Ni tan sols de l'organització clàssica del partit. Ja li he dit que nosaltres no hem tingut mai secretari general.

—Però jo li preguntava per vostè...

—Jo? A la meua edat no deus voler que canvie... A mi les meues concepcions no m'han impedit mai entendre'm i anar amb gent que no pensava com jo. Això ho fan uns altres.

—Si vostè fóra de la CUP, investiria Artur Mas?

—Tu què en penses? És evident. Si entres al joc parlamentari, hi ha grups que tenen més diputats. I cal acceptar-

«Si entres al joc parlamentari, has d'acceptar que hi ha grups que tenen més diputats»

ho. A mi m'agradaria que la majoria fóra d'esquerres, però això no ha passat. Per culpa, en part, de l'esquerra que en va desertar. L'espanyola i la que representen aquests senyors de la CUP. Mas també ha de ser president per la solidaritat davant la repressió. Està querellat? Està pendent de ser processat per haver posat les urnes? No se'l pot deixar sol. Això no és fonamental per a la investidura, però és una qüestió molt important.

—I tant, senyor Guia... •